تعادل

WWW.TAADOLNEWSPAPER.IR

پنجشنبه ۵ آذر ۱۴۰۵ | ۱۶ جمادی‌الثانی ۱۴۴۸ | سال سیزدهم | شماره ۳۴۷۲ | Thu. Nov 26. 2026

صاحب امتیاز: موسسه رسانه‌نگاران خوب‌اندیش
مدیرمسوول: حجت طهماسبی
سردبیر: حجت طهماسبی
نشانی: خیابان ستارخان- خیابان کوثر دوم- بن‌بست مینو
تلفن: ۶۶۴۲۰۷۶۹ - نمابر: ۶۶۴۲۰۴۱۷
چاپ: صمیم - توزیع: نشر گستر امروز - تلفن: ۶۱۹۳۳۰۰۰
سازمان شهرستان‌ها: ۶۶۱۲۶۰۸۸
اذان ظهر: ۱۱:۵۱ | اذان مغرب: ۱۲: ۱۷ | اذان صبح فردا: ۲۲: ۵

info@taadolnewspaper.ir

مرامنامه اخلاقی روزنامه تعادل در وبسایت رسمی روزنامه در دسترس است

خبر روز

رییس جمهور از جمع آوری کامل مدارس کانکسی و سنگی در مناطق محروم خبر داد

رییس جمهور با بیان اینکه اکنون در این کشور، دیگر مدرسه‌ای به نام سنگی یا کانکسی وجود ندارد، گفت: این موضوع با مشارکت مردم شکل گرفت و هم‌اکنون دیگر در این مملکت مدرسه‌ای به نام سنگی یا کانکسی وجود ندارد. مسعود پزشکیان گفت: آنچه در دولت برای ساخت مدارس با اتکا به مشارکت مردمی پیگیری کردیم، بر این اساس بود که تمامی مدارس واقع در مناطق محروم - اعم از مدارس سنگی، کانکسی یا دارای فضاهای نامناسب - جمع‌آوری و نوسازی شوند. این موضوع با مشارکت مردم شکل گرفت و هم‌اکنون دیگر در این مملکت مدرسه‌ای به نام سنگی یا کانکسی وجود ندارد و در حال حاضر بر روی بهبود و اصلاح کیفیت آموزش، تجهیز مدارس تمرکز کرده‌ایم. اولویت ما رسیدگی همه‌جانبه، هم از منظر فرهنگی و هم اقتصادی، به مناطق محروم است.

نگاهی به موج مسمومیت‌های الکلی از سال ۹۸ تاکنون

ممنوعیت، بازار زیرزمینی و فقدان نظارت

جامعه‌شناسی مسمومیت‌های الکلی؛ مساله‌ای فراتر از رفتار فردی است

گزارش

گلی ماندگار |

مسمومیت‌های الکلی در ایران، پدیده‌ای محدود به چند حادثه پراکنده یا یک دوره زمانی خاص نیست؛ مساله‌ای اجتماعی و بهداشتی است که در سال‌های گذشته، بارها با موجی از مرگ، نابینایی و آسیب‌های جبران‌ناپذیر جسمی خود را نشان داده است. بر اساس آخرین اخبار منتشر شده از سوی وزارت بهداشت و درمان تنها از ۱۰ آبان ماه تا سوم آذر ۳۷۶ نفر دچار مسمومیت الکلی شده‌اند که ۲۰ نفر آنها فوت کرده‌اند. البته بحث مربوط به استفاده از مشروبات الکلی و آمار مسمومیت و مرگ میر بر اثر آن همیشه یکی از مواردی بوده که هیچگاه آمار مشخصی از آن منتشر نشده است. البته شیوع کرونا و انتشار شایعاتی درباره تأثیر مصرف الکل بر پیشگیری یا درمان این بیماری، ابعاد تازه‌ای به این بحران داد.

در آن روزها، گروهی از شهروندان تحت تأثیر اطلاعات نادرست فضای مجازی، به جای رعایت توصیه‌های بهداشتی، به مصرف الکل‌های صنعتی و فرآورده‌های نامطمئن روی آوردند. نتیجه، یکی از بزرگ‌ترین موج‌های مسمومیت با متانول در کشور بود؛ موجی که هزاران نفر را راهی بیمارستان و صدها خانواده را داغدار کرد. با گذشت چند سال از آن اتفاق، پرونده مسمومیت‌های الکلی همچنان بسته نشده است. آمارهای منتشرشده از سال‌های بعد نیز نشان می‌دهد که دسترسی به مشروبات فاقد نظارت کیفی، همچنان می‌تواند به حوادث گسترده و مرگبار منجر شود.

کرونا؛ شایعه‌ای که هزاران نفر را مسموم کرد

یکی از تلخ‌ترین مقاطع تاریخ مسمومیت‌های الکلی در ایران به اسفند ۱۳۹۸ و ماه‌های ابتدایی سال ۱۳۹۹ بازمی‌گردد. هم‌زمان با شیوع ویروس کرونا، شایعه‌هایی در شبکه‌های اجتماعی منتشر شد که مدعی بودند نوشیدن الکل یا غرغره کردن آن می‌تواند از ابتلا به کرونا جلوگیری کند. این ادعاها در حالی دست‌به‌دست می‌شد که هیچ مبنای علمی نداشت و سازمان جهانی بهداشت نیز بارها درباره خطر مصرف الکل برای مقابله با کرونا هشدار داده بود.

افزایش تقاضا برای الکل در آن دوره، در کنار محدودیت دسترسی به فرآورده‌های استاندارد و فعالیت بازارهای غیررسمی، زمینه را برای عرضه محصولات آلوده و تقلبی فراهم کرد. بسیاری از مصرف‌کنندگان نیز تفاوت میان اتانول و متانول را نمی‌دانستند و تصور می‌کردند هر نوع مایع الکلی خاصیت مشابهی دارد.

بر اساس اعلام وزارت بهداشت در اردیبهشت ۱۳۹۹، از ابتدای اسفند سال قبل تا هشتم اردیبهشت، ۵ هزار و ۱۱ نفر بر اثر مصرف الکل تقلبی مسموم شده بودند. در میان آنها ۵۲۵ نفر جان باختند، ۹۵ نفر دچار نابینایی یا کم‌بینایی شدند و ۴۰۵ نفر به خدمات دیالیز نیاز پیدا کردند. این ارقام تنها بخشی از ابعاد حادثه در آن مقطع را نشان می‌دهد.

از سوی دیگر، گزارش سازمان پزشکی قانونی درباره فاصله ابتدای اسفند ۱۳۹۸ تا ۱۹ فروردین ۱۳۹۹ از ۷۲۸ مورد مرگ ارجاع‌شده با علت مسمومیت ناشی از مصرف ترکیبات الکلی خبر می‌داد؛ در حالی که این تعداد در مدت مشابه سال قبل ۶۶ نفر بود. اختلاف این ارقام با آمار وزارت بهداشت به تفاوت بازه زمانی، شیوه ثبت و دامنه گزارش‌ها مربوط است و نباید آنها را آمار یکسان تلقی کرد. مطالعه‌ای که در سال ۲۰۲۰ در نشریه Critical Care منتشر شد نیز ابعاد این بحران را بررسی کرد. بر اساس داده‌های وزارت بهداشت، ۵ هزار و ۸۷۶ مورد بستری به دلیل مسمومیت با متانول تا دوم مه ۲۰۲۰ ثبت شده بود. همچنین ۵۳۴ مرگ بیمارستانی و ۸۰۰ مرگ ثبت‌شده در پزشکی قانونی گزارش شد. تفاوت این دو رقم نشان می‌دهد که آمار مرگ‌های خارج از بیمارستان نیز در ارزیابی ابعاد حادثه اهمیت دارد.

پساکرونا؛ کاهش نسبی مسمومیت‌ها به معنای پایان بحران نیست

مسمومیت‌های الکلی پس از پایان همه‌گیری نیز ادامه پیدا کرد. آمار سازمان پزشکی قانونی نشان می‌دهد در پنج ماه نخست سال ۱۴۰۲، تعداد ۳۹۲ مورد مسمومیت با نوشیدنی‌های حاوی متانول ثبت شده بود. این رقم در پنج ماه نخست سال ۱۴۰۳ به ۲۲۹ مورد رسید که کاهش ۴۱.۶ درصدی را نشان می‌داد. از این تعداد در سال ۱۴۰۳، ۹۵ مورد به مصرف مستقیم متانول مربوط بود؛ در حالی که این رقم در مدت مشابه سال قبل ۲۴۸ مورد اعلام شده بود. با این حال، مسوولان پزشکی قانونی تأکید کرده بودند که آمار فوتی‌های شهریور و مهر هنوز کامل نشده است. بنابراین این کاهش را نمی‌توان معادل رفع خطر یا کاهش قطعی تمام انواع مسمومیت‌های الکلی دانست. در سال ۱۴۰۱ نیز ۶۴۴ نفر در اثر مصرف الکل جان خود را از دست دادند؛ رقمی که نسبت به سال قبل ۳۰ درصد افزایش داشت. این روند در سال ۱۴۰۲ نیز ادامه یافت و شمار قربانیان به ۷۶۵ نفر رسید. به این ترتیب، حتی پس از عبور از بحران اولیه کرونا، مرگ‌های ناشی از مصرف مشروبات آلوده همچنان در سطح نگران‌کننده‌ای باقی ماند.

جامعه‌شناسی مسمومیت‌های الکلی مساله‌ای فراتر از رفتار فردی

برای بررسی ریشه‌های اجتماعی این حوادث، باید از نگاه صرفاً فردی به مصرف الکل فاصله گرفت. مسمومیت با مشروبات تقلبی فقط نتیجه یک تصمیم شخصی نیست، بلکه مجموعه‌ای از عوامل اقتصادی، فرهنگی، قانونی و اجتماعی در شکل‌گیری آن نقش دارند.

احمد فرزانه، جامعه شناس و پژوهشگر آسیب‌های اجتماعی در این باره به «تعادل» می‌گوید: از منظر جامعه‌شناختی، یکی از عوامل مهم تداوم مسمومیت‌های الکلی، شکل‌گیری بازارهای غیررسمی در شرایطی است که تقاضا برای یک کالا وجود دارد، اما مسیرهای قانونی و قابل نظارت برای عرضه آن فراهم نیست.

او می‌افزاید: در چنین شرایطی، بخش مهمی از مبادلات به شبکه‌هایی منتقل می‌شود که نه استاندارد مشخصی دارند و نه مصرف‌کننده امکان ارزیابی کیفیت محصول را در اختیار دارد. در این وضعیت، مصرف‌کننده عملاً با نوعی عدم تقارن اطلاعاتی مواجه است؛ فروشنده ممکن است از ترکیبات محصول آگاه باشد، اما خریدار نمی‌داند آنچه تهیه کرده حاوی چه موادی است. همین مساله احتمال سوءاستفاده تولیدکنندگان غیرمجاز را افزایش می‌دهد. این جامعه شناس ادامه می‌دهد: عامل دیگر، ضعف آموزش عمومی و پایین بودن سواد سلامت است. تجربه دوران کرونا نشان داد که چگونه یک شایعه در فضای مجازی می‌تواند در مدت کوتاهی به رفتاری پرخطر در سطح جامعه تبدیل شود.

فرزانه خاطرنشان می‌کند: اگر افراد تفاوت میان الکل خوراکی و صنعتی را نشناسند و اطلاعات خود را از منابع غیرمعتبر دریافت کنند، احتمال تکرار چنین حوادثی افزایش می‌یابد. این پژوهشگر آسیب‌های اجتماعی تاکید می‌کند: از سوی دیگر، نباید نقش فشارهای اقتصادی و روانی را نادیده گرفت. در جامعه‌ای که بخشی از شهروندان با ناامنی شغلی، کاهش قدرت خرید، اضطراب‌های اقتصادی و محدودیت فرصت‌های فراغتی مواجه‌اند، ممکن است برخی افراد برای فرار موقت از فشارهای روزمره به رفتارهای پرخطر روی بیاورند. او می‌افزاید: البته این موضوع به معنای آن نیست که فقر یا مشکلات اقتصادی به‌تنهایی عامل مصرف الکل هستند؛ بلکه شرایط اجتماعی می‌توانند در کنار عوامل فردی و فرهنگی، زمینه بروز رفتارهای آسیب‌زا را تقویت کنند. احمد فرزانه در ادامه می‌گوید: از منظر جامعه‌شناختی، مساله دیگر به اعتماد عمومی بازمی‌گردد. هنگامی که شهروندان اطلاعات مورد نیاز خود را از منابع رسمی دریافت نمی‌کنند یا نسبت به هشدارهای بهداشتی بی‌اعتماد هستند، فضای بیشتری برای انتشار شایعات و اطلاعات نادرست ایجاد می‌شود. تجربه کرونا نمونه روشنی از این وضعیت بود. او هشدار می‌دهد: همچنین انگ اجتماعی و نگرانی از پیامدهای افشای مصرف الکل می‌تواند مانع مراجعه سریع افراد مسموم به مراکز درمانی شود. در این شرایط، فرد ممکن است به جای درخواست کمک تخصصی، منتظر بروز علائم شدیدتر بماند یا تلاش کند مشکل را پنهان کند؛ در حالی که در مسمومیت با متانول، زمان مراجعه به بیمارستان نقش تعیین‌کننده‌ای در نجات جان بیمار دارد.

بازار زیرزمینی؛ حلقه مفقوده سیاست‌های پیشگیرانه

این پژوهشگر آسیب‌های اجتماعی در بخش دیگر از سخنان خود با اشاره به نبود سیاست‌های پیشگیرانه اظهار می‌دارد: یکی از مسائل اساسی در مواجهه با مسمومیت‌های الکلی، تمرکز بر برخورد با مصرف‌کننده بدون توجه کافی به زنجیره تولید و توزیع محصولات تقلبی است.